

Riksförbundet FUB:s policy för skola och utbildning

Aktuella bestämmelser inom utbildningsområden

Alla barns rätt till likvärdig utbildning fastställs i barnkonventionen, funktionsrättskonventionen och i den svenska skollagen. Rätten till utbildning är en grundläggande rättighet som formuleras i *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning* - Funktionsrättskonventionen. Det betyder att ingen person får vägras utbildning på grund av en funktionsnedsättning. Alla elever ska i sin utbildning få det stöd de behöver för att kunna utveckla sina akademiska, mentala och sociala färdigheter så långt som möjligt. Alla personer med funktionsnedsättning har rätt till en grundskoleutbildning och gymnasieutbildning av god kvalitet inom det allmänna utbildningssystemet (artikel 24).

Både skolan, den pedagogiska miljön och kommunikationen i skolan ska vara tillgänglig (artikel 9).

Rätten till en inkluderande utbildning ska uppfyllas på ett sätt som fullt ut överensstämmer med de mänskliga rättigheterna (allmänna principerna i artikel 3).

Rätten till tillgänglighet innebär att utbildningen främjar en tillgänglig lärmiljö för alla. Verksamheten identifierar och undanröjer eventuella hinder, verksamheten anpassar utbildningen och skapar flexibla lärmiljöer så att alla kan delta utifrån sina förutsättningar.¹ (Ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd).² Verksamheten ska eftersträva universell utformning av utbildningen.³

Rätten till delaktighet innebär att elever får inflytande och möjlighet att uttrycka sin åsikt i sådant som berör dem.⁴ Delaktighet skapar förutsättningar att delta, vara erkänd och bli lyssnad på för att vara en del i ett socialt sammanhang och i undervisningen.⁵

Förskolan

Förskolan är en frivillig skolform som ingår i skolväsendet. Förskolan är till för barn i åldrarna 1–5 år. Förskolan utgörs av tre delar: omsorg, utveckling och lärande. Det finns ingen särskola inom förskolan, utan förskolan utgår från en inkluderande idé och är till för alla barn. Det innebär att verksamheten i förskolan ska anpassas så att alla barn får möjlighet att delta i verksamheten, oavsett funktionsförmåga. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans i sitt lärande ska få det stödet. Stödet ska utformas med hänsyn till barnets behov och förutsättningar.

---

¹ Uppdrag att klargöra centrala begrepp; Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

² SFS 2010:800

³ Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning; Allmänna kommentaren nr 4 om rätten till inkluderande utbildning.

⁴ Konventionen om barnets rättigheter

⁵ Uppdrag att klargöra centrala begrepp; Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Förskoleklassen

Förskoleklassen är en ettårig, obligatorisk skolform mellan förskolan och årskurs ett, som till tillhör grundskola. I förskoleklassen är sociala relationer och lek centrala arbetsområden tillsammans med elevers utveckling och lärande. Förskoleklassen ska även förbereda eleverna inför den obligatoriska grundskolan.

Det finns ingen förskoleklass för elever som tillhör den anpassade grundskolan. Alla elever, oavsett funktionsnedsättning, har rätt att gå i förskoleklassen. I likhet med förskolan ska undervisningen i förskoleklassen anpassas till alla barn och elever. För elever som väljer att börja i anpassad grundskola finns olika alternativ gällande förskoleklassen, exempelvis: gå i förskoleklass och sedan börja i anpassad grundskola, ansöka om att stanna kvar på förskolan ett extra år, eller att hoppa över förskoleklassen för att direkt börja i anpassad grundskola årskurs 1.

Målgruppsutredning

Anpassad grund- och gymnasieskola är till för de elever som inte når upp till kunskapskraven i grund- eller gymnasieskolan därför att eleven har en intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvad hjärnskada. För att bli mottagen i anpassad grund- och gymnasieskola måste eleven genomgå en utredning som klargör att eleven tillhör målgruppen. Utredningen ska omfatta en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs. Vårdnadshavare eller eleven kan säga nej till att skriva in eleven i anpassad grund- eller gymnasieskola efter en genomförd utredning. Då fortsätter utbildningen i den skolform där eleven går. Endast i rena undantagsfall kan en elev bli mottagen utan vårdnadshavarnas medgivande, det ska då finnas synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa. (7 kapitlet 5 § tredje stycket skollagen)

Skolskjuts

Skolskjuts innebär en resa mellan elevens hem och skola. Det är elevens hemkommun som gör en bedömning om eleven har rätt till kostnadsfri skolskjuts. Elev i kommunal grundskola/anpassad grundskola eller gymnasieskola/anpassad gymnasieskola har rätt till skolskjuts om det behövs med hänsyn till elevens funktionsnedsättning, eller färdvägens längd, trafikförhållandena eller någon annan särskild omständighet. Elev som går i en fristående skola inom kommunen eller en skola i annan kommun har som huvudregel inte rätt till kostnadsfri skolskjuts. Det finns inte heller en reglerad rätt till skolskjuts till fritidshem eller vuxenutbildning.

Grundskolan/anpassad grundskola

Grundskolan och anpassad grundskola är obligatoriska skolformer med nio årskurser, som delas in i lågstadium, mellanstadium och högstadium. Lågstadiet består av årskurs 1–3, mellanstadiet av årskurs 4–6 och högstadiet av årskurs 7–9. Arbetet utgår från *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)* eller *Läroplan för anpassade grundskolan*, Lgra22

Anpassad grundskola består av två inriktningar, ämnen och ämnesområden. Ämnesområden är till för de elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i anpassad grundskola inriktning ämnen (f.d. träningsskolan). En elev kan läsa en blandning mellan

ämnena och ämnesområdena. Elever i anpassad grundskola kan också läsa ämnena ifrån grundskolans läroplan. Huvudmannen för utbildningen avgör om en elev som tas emot i anpassad grundskola huvudsakligen ska läsa ämnena eller ämnesområdena. Rektorn får besluta att en elev ska läsa en kombination av ämnena och ämnesområden samt ämnena enligt grundskolans kursplaner, om eleven har förutsättningar för det. Samråd med elevens vårdnadshavare ska ske innan beslut fattas. (11 kapitlet 8 § skollagen)

Fritidshemmet

Fritidshemmet är en frivillig pedagogisk verksamhet som tillhör skolväsendet. Fritidshemmet regleras av läroplanen. Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen och grundskolan och ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och vila. Utbildningen i fritidshemmet ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Gymnasieskolan/anpassad grundskola

Gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola är en frivillig skolform för elever efter grundskolan. Arbetet utgår från *Läroplan för gymnasieskolan* (2011) eller *Läroplan för anpassad gymnasieskola, Gysär13*. Gymnasieskolan är treårig, medan anpassad gymnasieskola är fyraårig. I anpassad gymnasieskola erbjuds nationellt och individuellt program. Det individuella programmet går att jämföra med ämnesområdena i anpassad grundskola. Medan det nationella programmet går att jämföra med ämnena i anpassad grundskola. Hemkommunen ska göra en bedömning av om en ungdom som har sökt till ett individuellt program har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program. Om hemkommunen bedömer att den sökande inte har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program, ska den sökande tas emot på ett individuellt program.

Utbildning efter gymnasiet

Personer som gått i anpassad grund- och/eller gymnasieskola har idag möjlighet att studera vid den kommunala vuxenutbildningens, komvux som anpassad utbildning, samt vissa kurser på folkhögskolan.

Begrepp som används i dokumentet:

Skola används som ett samlingsnamn i texten för förskolan, förskoleklassen, grundskolan, anpassad grundskola, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola och komvux som anpassad utbildning.

Pedagoger används som ett samlingsnamn i texten för de yrkesgrupper som arbetar i skolan.

Elever används som ett samlingsnamn i texten för barn, elever och vuxenstuderande.

Elevassistent används som ett samlingsnamn i texten för elevassistenter, resurspersonal och liknande yrkeskategorier.

Anhörig används som samlingsnamn för vårdnadshavare och anhöriga. Elever över 18 år är myndiga, men kan ibland behöva stöd från anhörig under sin skolgång.

Inledning

FUB anser att vi aktivt ska arbeta i riktning mot en skola för alla. Med en skola för alla avses att skolan ska anordnas så att den är lika ändamålsenlig för alla elever, oavsett möjligheter, förutsättningar och behov. Det innebär en flexibel skola med den enskilda elevens förutsättningar, behov och intressen i centrum.

FUB anser att en skola för alla och en inkluderande utbildning förutsätter ökad samverkan mellan skolformerna. Med inkludering menar vi rätt att delta i det sociala livet i skolan (både i undervisning och fritid), rätt att delta utifrån de egna förutsättningarna, att få göra sin röst hörd samt en reell möjlighet att påverka utbildningen. Det innebär även att skolformerna ska samlokaliseras så långt som möjligt. Utbildningen ska vara av god kvalitet och ge ett socialt och kunskapsmässigt utbyte. Detta är skolans skyldighet. Eleven och anhöriga ska få information om och erbjudas olika alternativ för sin skolgång.

Övergripande ställningstaganden inom utbildningsområdet

FUB anser:

- All utbildning inom skolväsendet ska hålla en hög kvalitet med utbildningsuppdraget i fokus. Utbildning inom anpassad grund- och gymnasieskola samt komvux som anpassad utbildning ska vara kunskapsorienterad, inte omsorgsorienterad. Den generella kvalitén på undervisningen inom de anpassade skolformerna måste höjas. Det gäller även för undervisning inom ämnesområden i anpassad grundskola och individuella programmet i anpassad gymnasieskola. Utbildningen ska vara likvärdig och kan därför inte ha skiftande kvalitet runt om i landet.
- Det behövs ett tydligare funktionsrättsperspektiv i skolan för att verksamheten ska vara trygg och lärorik för alla elever. Funktionsrättskonventionen bör därför omnämnas i skollagen och läroplaner, i likhet med de skrivelser som finns om Barnkonventionen.
- Skolan ska erbjuda lärmiljöer som är pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgängliga. Det gäller skolans inomhus- såväl som utomhusmiljö. Det ska finnas tydliga krav på skolan och incitament för att verksamheten ska leva upp till kraven.
- Alla elever ska få det stöd de behöver i skolan för att kunna delta i verksamheten utifrån sina egna förutsättningar och på lika villkor. Alla elever ska få möjlighet att nå så långt i kunskapsutvecklingen som möjligt. Elever och anhöriga ska vara delaktiga och ha inflytande i beslut och utformning om extra anpassningar och särskilt stöd i skolan.
- Skolan måste ha fungerande arbetssätt som gör det möjligt att anpassa innehåll och undervisningsmetoder till elevernas olikheter. Det måste finnas utrymme att avsätta tillräckligt med tid för planering och förberedelse av undervisningen – både för elever och pedagoger. Det är skolledningens ansvar att säkerställa att det finns tid för tid, planering och förberedelser.
- Elever med intellektuell funktionsnedsättning ska ha tillgång till anpassade läromedel, personliga hjälpmedel, kognitiva hjälpmedel och kognitivt stöd. Tillgången till hjälpmedel ska vara likvärdig över landet.

- Elever med intellektuell funktionsnedsättning ska ha tillgång till anpassade digitala verktyg och anpassade digitala lärplattformar.
- Alla elever ska få stöd i sin språkutveckling och de som är i behov av stöd i sin kommunikation ska få det stödet i skolan. Elever med intellektuell funktionsnedsättning som har behov av språkträning ska erbjudas det frekvent under sin skolgång. Elever som använder alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) ska få utvecklas i sin kommunikation på samma sätt som andra elever.
- Det ska finnas tydliga arbetsrutiner och etablerade samarbeten för att underlätta stadieövergångar för elever med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga. Det gäller stadieövergångar alla inom skolan som t.ex. övergång från förskolan till förskoleklassen, övergång mellan grundskolan och grundsärskolan eller mellan skolans olika stadium exempelvis övergång från mellanstadium till högstadium.
- Elevhälsan behöver finnas i anslutning till anpassad grund- och gymnasieskola. Elevhälsan ska även omfatta förskolan och vuxenutbildningen.
- Det behöver införas en garanti för att kommunerna ska öronmärker resurser för elever med intellektuell funktionsnedsättning, oavsett skolform. Vidare bör den så kallade ”skolpengen” utgå från elevens behov, inte den skolform som eleven väljer att gå i.
- Det fria skolvalet ska även omfatta elever med intellektuell funktionsnedsättning. Elever med intellektuell funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som andra att välja att gå i fristående förskola eller anpassad grund- och gymnasieskola, alternativt i annan kommuns förskola eller skola. Det ska även erbjudas fler valmöjligheter för elever med intellektuell funktionsnedsättning, oberoende av vart i landet eleven bor.
- Elever som har behov av veckoboende, så kallat internat, på grund av utbildning på annan ort ska alltid beviljas det. Elev som är i behov av bostad med särskild service, enligt LSS, på studieorten ska ha rätt till detta.
- Det är nödvändigt med mer pedagogisk forskning inom anpassad grund- och gymnasieskola, samt komvux som anpassad utbildning, för att utbildningen inom skolformerna ska kunna vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, vilket är fastställt i skollagen.
- Pedagogiska metoder för att undervisa elever med flerfunktionsnedsättning och/eller omfattande intellektuell funktionsnedsättning behöver utvecklas. Det behövs därför särskilda satsningar för att öka kunskapen om denna elevgrupp genom t.ex. pedagogisk forskning.
- Statistik, uppföljning och utvärdering inom de utbildningsformer där elever med intellektuell funktionsnedsättning finns är positivt. Statistik bidrar till kunskaper om de aktuella skolformerna, och gör det möjligt att följa upp kunskapsresultat samt skapar förutsättningar för att även dessa elever erbjuds en utbildning av hög kvalitet.

Rektorer, lärare och övrig personal inom skolväsendet

FUB anser:

- Lärare, elevassistenter och andra som arbetar med undervisningen i skolan behöver ha goda kunskaper om elever med intellektuell funktionsnedsättning och deras förutsättningar i utbildningen. Kurser om exempelvis funktionsnedsättningar, alternativ och kompletterande kommunikation (AKK), specialpedagogik och

normkritik ska därmed ingå i all lärarutbildning och rektorsutbildning. Dessa kunskaper ska även erbjudas redan verksamma lärare och annan personal som är verksam i skolan genom fortbildning.

- Det är positivt med en särskild speciallärarutbildning med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning. Speciallärare med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning är viktig för att elever i målgruppen ska få en utbildning som anpassas utifrån funktionsnedsättningen samt individuella förutsättningar.
- Rektorer som har ansvar för elever med intellektuell funktionsnedsättning ska ha specialpedagogisk kompetens med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning. De ska ha goda kunskaper om elever med funktionsnedsättning och deras villkor i utbildningen.
- Lärare som undervisar elever med intellektuell funktionsnedsättning i anpassad grund- och gymnasieskola ska ha åldersadekvat grundutbildning, ämneskunskap och specialpedagogisk kompetens. Det vill säga, en lärare som undervisar elever i låg- och mellanstadiet ska ha en lärarutbildning mot yngre åldrar med tillhörande ämneskunskaper och en speciallärarexamen med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning. Det gäller även för lärare i fritidshemmet.
- Pedagoger i skolväsendet behöver ha god kunskap om anpassade läromedel, hjälpmedel och stöd för att kunna stötta eleven i undervisningen. Pedagoger behöver mer kunskap om hur de kan använda digitalisering och digitala verktyg i undervisningen.
- Elevassistentens roll behöver tydliggöras och stärkas inom skolväsendet. Elevassistentens roll är att ge pedagogiskt stöd, d.v.s. underlätta för eleven att tillgodogöra sig undervisningen. Det behöver finnas tid för pedagoger att ge elevassistenten handledning och stöd i pedagogiska metoder såväl som förhållningssätt. Elevassistenter ska vara delaktiga i planering tillsammans med övrig personal i skolan. För att elevassistenter ska kunna utföra sitt uppdrag är det nödvändigt med mer utbildning och fortbildning av yrkesgruppen.
- I alla kommuner ska det finnas studie- och yrkesvägledare som är utbildade för att arbeta med elever inom anpassad grund- och gymnasieskola. Studie- och yrkesvägledare som arbetar med elevgruppen behöver ha specialpedagogisk kompetens, samt kunskap om målgruppen och deras möjligheter på arbetsmarknaden och vidare studier, för att dessa elever ska få möjlighet att ta informerade beslut om sin studiesituation och framtid.
- Professionen arbetsterapeuter och logopedier ska ingå i elevhälsoteamet och detta ska fastställas i skollagen.

Målgruppsutredning

FUB anser:

- Utredningens olika delar, d.v.s. den medicinska, psykologiska, pedagogiska och sociala, ska genomföras av personer med adekvat kompetens för respektive bedömning, god kunskap om intellektuell funktionsnedsättning, samt ha en god kännedom om eleven. Om behov finns ska även den professionella som genomför

utredningen ha goda kunskaper om alternativa kommunikationssätt och/eller andra hjälpmedel som eleven använder.

- Elever och anhöriga har rätt att ta informerade beslut om sin situation. De behöver därför få tydlig och korrekt information inför, under och efter en utredning, där de olika alternativen och valmöjligheterna presenteras. Eleven och anhöriga ska även få tydlig information om sina rättigheter i utredningen. Det kräver att personal som utreder och personal i skolan har kunskap om vilka olika alternativ som finns.
- Information till elev och anhöriga om utredningens resultat ska vara uppriktig och tydlig och ges på ett taktfullt sätt.
- Elever och anhöriga som tackar nej till en utredning eller efter en utredning som väljer bort anpassad grundskola eller anpassad gymnasieskola ska möta respekt för sina beslut av huvudman, rektor och pedagoger.
- Den skrivelse som finns i skollagen om att inte ta hänsyn till vårdnadshavarnas vilja vid val av skolform, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa, ska utgå. Vid eventuell misstanke om att en elev far illa kan socialtjänstlagen, SoL, i stället tillämpas.
- Elev och anhöriga, inte huvudman eller rektor, ska ha rätt att bestämma om eleven ska läsa ämnen eller ämnesområden, eller en kombination av dessa i anpassad grund och gymnasieskola.

Skolskjuts

FUB anser:

- Alla elever som har behov av skolskjuts ska beviljas det, oavsett vilken skola elever väljer att gå på. Rätten till skolskjuts ska vara kopplad till eleven med funktionsnedsättning och kommunen ska därmed inte kunna neka elever skolskjuts för att eleven väljer en annan skola, vare sig det är en kommunal eller fristående skola.
- Resor till fritidshemmet, vuxenutbildning, fristående skolor, korttidstillsyn och korttidsboende ska även omfattas i skolskjutsen och regleras i skollagen.

Förskolan

FUB anser:

- Utgångspunkten ska vara en förskola för alla barn. Barn med intellektuell funktionsnedsättning ska få en plats i en förskola i det område där familjen är bosatt, om familjen så önskar. Barnet har då rätt till särskilt stöd.
- Särskilt anpassade förskoleavdelningar ska erbjudas som ett alternativ för barn med omfattande intellektuell funktionsnedsättning, flerfunktionsnedsättning och/eller stor infektionskänslighet.
- Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK) ska omnämnas i förskolans läroplan. AKK är viktig för flertalet barn och deras kommunikation. Ett omnämnande av AKK i läroplanen har ett viktigt signalvärde som innebär att AKK får en högre prioritet i förskolans verksamhet.
- Det behöver lagstadgas att det ska finnas specialpedagogisk kompetens tillgänglig i förskolans verksamhet.

- Elever som på grund av sin funktionsnedsättning har behov att gå kvar på förskolan ett extra år ska erbjudas den möjligheten.
- Skolan ska i god tid innan skolstart kontakta vårdnadshavarna och börja planera för barnets skolstart. Skolans information ska vara saklig och tydlig. Information ska ges både muntligt och skriftligt om grundskolan och grundsärskolan och vad val av respektive skolform kan innebära för eleven på kort och lång sikt. Skolan ska utse en särskild kontaktperson.

Förskoleklassen

FUB anser:

- Utgångspunkten ska vara en förskoleklass för alla elever. Det ska inte finnas en förskoleklass i grundsärskolan. Däremot ska elever som senare kan komma att tillhöra grundsärskolans målgrupp erbjudas flexibla lösningar med utgångspunkt i barnet bästa och med hänsyn till elevens och anhörigas önskemål.
- Utgångspunkten ska vara att en elev med intellektuell funktionsnedsättning ska få en plats i förskoleklass i det område där familjen är bosatt, om familjen så önskar. Eleven har då rätt till extra anpassningar och särskilt stöd enligt skollagen.
- Elever som på grund av sin funktionsnedsättning har behov att hoppa över förskoleklassen ska erbjudas den möjligheten.

Grundskolan/anpassad grundskola och gymnasieskolan/anpassad gymnasieskola

FUB anser:

- Mindre klasser med färre elever är bra för många elever i undervisningssituationen. Skolan bör därför sträva efter mindre klasser och istället använda olika flexibla lösningar i undervisningssituationen för att möta elevers olika behov. Det gäller även undervisning i förskoleklassen och fritidshemmet.
- Elever med intellektuell funktionsnedsättning, som så önskar och har behov av det, ska ha rätt att få undervisning i mindre sammanhållna grupper. I dessa grupper ska specialpedagogik, anpassad metodik samt struktur och helhetssyn erbjudas.
- Det är viktigt med en helhetssyn på elevens skoldag, där fritidshemmet spelar en viktig roll. Elever med intellektuell funktionsnedsättning ska erbjudas extra anpassningar, särskilt stöd med tillhörande åtgärdsprogram, i fritidshemmet, enligt vad som står i skollagen. Många elever behöver stöd i det sociala, i leken och under den ”fria tiden”. Därför behöver det finnas specialpedagogisk kompetens inom fritidshemmet, tillsammans med färre elever och fler vuxna under hela fritidstiden. Det gäller även under raster och lov.
- Elever som väljer att läsa integrerat ska garanteras adekvat stöd. Lärare behöver mer kunskaper samt få verktyg för att kunna undervisa i flera kursplaner parallellt.
- Strukturella hinder, så som långt avstånd mellan skolformerna eller rektorer och lärare som inte samarbetar, får inte vara anledningen till att elever inte erbjuds integrerad undervisning i hela eller delar av utbildningen.

- Integrerad undervisning i gymnasiet behöver regleras i skollagen.
- Elever med en intellektuell funktionsnedsättning som läser utifrån grund- och gymnasieskolans läroplaner ska ges det stöd eleven behöver för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.
- Gymnasiesärskolans utbud av program och inriktningar behöver utökas för att garantera större valmöjligheter. Som en följd av detta måste samverkan mellan kommunerna öka för att garantera att många olika program och inriktningar kan erbjudas.
- Erbjud samläsning mellan yrkesämnena i gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola i större utsträckning.
- Det ska finnas en tydlig koppling mellan de nationella program en kommun erbjuder och arbetsmarknaden samt till vidare studier.
- Tillgången till och kvaliteten på det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) måste förbättras. Huvudmannen ska säkerställa att elever kan delta i APL, exempelvis genom att bevilja skolskjutsresor till APL-platsen eller se till att elevassistenter kan följa med under APL-perioden.
- Anpassad gymnasieskola behöver organisera programråd/branschråd för att elever ska få tillgång till såväl ett arbetsförlagt lärande som sysselsättning efter avslutad utbildning.

Utbildning för vuxna

FUB anser:

- Den kommunala vuxenutbildningen ska inte kunna neka personer med måttlig eller omfattande intellektuell funktionsnedsättning eller flerfunktionsnedsättning tillträde till utbildningen. Den nuvarande formuleringen i Skollagen om att eleven måste kunna tillgodogöra sig utbildningen i vuxenutbildningen måste tas bort.
- Det ska finnas en lagstadgad rätt till utbildning på gymnasial nivå inom komvux som särskild undervisning, i likhet med rättigheten till utbildning på grundläggande nivå inom komvux som särskild undervisning.
- Elever med intellektuell funktionsnedsättning måste få möjlighet att vidmakthålla eller återfå kunskap. Vuxenutbildningens nuvarande uppdrag, som idag endast innefattar att få tillgång till ny kunskap, måste därför förändras. Vidmakthålla och återfå kunskap ska ingå i vuxenutbildningens uppdrag.
- Kopplingen mellan gymnasieskolan, vuxenutbildningen och arbetsmarknaden måste stärkas. Det gäller även för elever som läser integrerat eller som valt att bli mottagna i anpassad gymnasieskola men har en intellektuell funktionsnedsättning. Det behövs satsas på individuella, flexibla lösningar istället för generella. Stödet behöver dessutom vara långsiktigt och ske både till individer och arbetsplats.
- Så många utbildningsformer och utbildningsplatser som möjligt ska erbjudas vuxna individer med intellektuell funktionsnedsättning. Det måste till fler utbildningstillfällen inom den befintliga vuxenutbildningen - d.v.s. den kommunala vuxenutbildningen och folkhögskolorna - men även att nya utbildningsmöjligheter tillkommer inom t.ex. yrkeshögskolan och högskoleutbildningen.

- Statsbidrag och annan finansiering behöver stärkas till de studieplatser som finns i dagsläget inom vuxenutbildning och folkhögskolan, för att undvika nedläggning eller nedmontering av de fåtal utbildningsmöjligheter som finns idag för denna grupp elever.
- Den ekonomiska tryggheten ska vara säkerställd under studietiden och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning ska erbjudas en finansiering under sina studier.
- Möjligheten att delta vid utbildning ska inte vara beroende av faktorer som t.ex. bristfälliga regler till skolskjuts och färdtjänst eller parallella finansieringssystem och lagar som krockar.

Policyn för skola och utbildning är framtagen av FUB:s arbetsgrupp för skola och utbildning.

Skolpolicyn är antagen av Riksförbundet FUB:s förbundsstyrelse och reviderad 20230719.